

A közigazgatási úton nyújtott birtokvédelem a kérelem benyújtását megelőző egy éven belül történt birtokháborítás esetén vehető igénybe. A birtokvédelmi eljárás során ténykérdések vizsgálatára kerülhet sor, azaz annak van döntő szerepe, hogy az eredeti birtokhelyzetben történt-e olyan változás, amelyet a birtokháborító személy tilos önhatalommal, jogellenesen valósított meg. A jegyző jogkérdést csak kivételesen vizsgálhat, illetve vehet figyelembe: akkor, ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelemért folyamodott, a birtoklásra nem jogosult, illetve a birtoklásának megzavarását túrni köteles.

Az eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 29. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles – 2.200,- Ft – amelyet az eljárás megindításakor a kérelmen kell illetékbélyegben leróni.

Érdemes áttekinteni a birtokvitás ügyek jogorvoslati rendszerét, fórumait, mert az utóbbi években többször is átalakult, formálódott, vitákra adott okot. Kezdjük a legfontosabbal: a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 192. § (1) bekezdése értelmében az a fél, aki a jegyző határozatát sérelmesnek tartja, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól kérheti a határozat megváltoztatását.

A jegyző hatáskörébe tartozó birtokvédelmi eljárást a 2009. október 24. napján hatályba lépett 228/2009. (X.16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) szabályozza a 1. § (2) bekezdése alapján a jegyző által birtokvédelmi eljárásokban hozott végzések elleni fellebbezések elbírálása a kormányhivatal hatáskörébe tartozik.

A R. megalkotásának előzménye egy több éves bizonytalanság, joghézag, amely összefoglalva a következő:

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi LXXXIII. törvény 2005. november 1-jével hatályon kívül helyezte a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (Ptké.) 29. §-át,

amely a jegyzői birtokvédelmi eljárásokra az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (Áe.) szabályainak alkalmazását írta elő, ugyanakkor azonban nem rendelkezett az ennek helyébe lépő eljárási szabályról.

Ezt követően – szabályozás hiányában – a birtokvédelmi eljárásokat, mivel abban a jegyző, mint közigazgatási hatóság járt el, a Ket. szabályainak megfelelően folytatták le a jegyzők, a határozatok ellen a Ptk. 192. § (1) bekezdése alapján biztosítva a (helyi) bírósághoz a kereset benyújtásának lehetőségét, ugyanakkor a végrehajtási eljárásban hozott végzések tekintetében pedig a közigazgatási/államigazgatási hivatalhoz biztosítottak jogorvoslatot.

Az Alkotmánybíróság 2007-ben hozott 120/B/2001. AB számú határozatával vált a helyzet egyszerűbbé és nehezebbé egyaránt.

Az Alkotmánybíróság a határozatának indokolásában kifejtette, hogy „a jegyző a Ket. alkalmazásában közigazgatási hatóság ugyan, de a birtokháborítás ügyében hozott határozata nem minősül közigazgatási hatósági ügyben hozott határozatnak. Közigazgatási hatósági ügy esetén közigazgatási jogviszony jönne létre, amelynek egyik résztvevője a közigazgatási hatóság, a másik az ügyfél. A birtokháborítást azonban a Ptk. rendezi, az polgári jogi jogviszony. Ebből következik a Ptk. 191. § (4) bekezdésének a rendelkezése, amelynek értelmében a jegyző határozata ellen közigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs. A Ket.-et a közigazgatási hatóság közigazgatási hatóság ügyben alkalmazza. A Közigazgatási hatósági ügy fogalmát a Ket. 12. § (2) bekezdése határozza meg. A Ket. ezen rendelkezései alapján megállapítható, hogy a birtokháborítás nem közigazgatási hatósági ügy, következésképpen birtokháborítási ügyben nem alkalmazhatóak a közigazgatási hatósági eljárásnak a jogorvoslatra vonatkozó szabályai.”

Ennek eredményeként jogbizonytalanság alakult ki a birtokvédelmi eljárásokban alkalmazható eljárási szabályok tekintetében a jegyzők, a közigazgatási hivatalok és a bíróságok körében is, tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság döntései mindenkire nézve kötelezőek.

Az Alkotmánybíróság döntésének nyomán a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Jogegységi Tanácsa, a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma vezetőjének indítványára indult jogegységi eljárásban mellőzte a kérdésben jogegységi határozat kiadását, mert álláspontja szerint azzal túllépte volna a hatáskörét, mivel ez a kérdés nem jogértelmezési, hanem jogalkotási kérdés, amit a jogalkotás szintjén kell rendezni.

Tehát a Legfelsőbb bíróság Közigazgatási Kollégiuma a 2/2008. (VI. 9.) KK véleményében kiemelte, hogy szükségesnek tartja a jegyzői és a jogorvoslati eljárási rendre utaló törvényi szabály megalkotását, amelyet maga is kezdeményezett.

Ezt követően 2009. évtől az Alkotmánybíróság határozata és a legfelsőbb Bíróság Jogegységi Tanácsa fenti álláspontjának nyomán a bírósági jogalkalmazásban is fordulat állt be, minek következtében a bíróságok a közigazgatási/államigazgatási hivatalok által hozott másodfokú jogerős végzések ellen, közigazgatási nemperes eljárásban benyújtott felülvizsgálati kérelmeket – utalva az Alkotmánybíróság 120/B/2001 AB számú határozatára – hatáskör hiányára hivatkozva érdemi vizsgálat nélkül elutasították.

A R. hatályba lépése után úgy tűnhetett, hogy a probléma megoldódott, birtokvédelmi eljárásokban – annak mind az alap, mind a jogorvoslati, mind a végrehajtási szakaszában – a kormányrendeletben foglalt szabályok alapján kell eljárni.

Azonnal felmerült viszont az újabb kérdés a R. hatályba léptető rendelkezésével összefüggésben. Mivel a R. 7. § (3) bekezdése értelmében, a rendeletet a hatályba lépését követően indult birtokvédelmi eljárásokban kell alkalmazni, a kérdés csupán az, hogy milyen szabályok alkalmazandók a R. hatályba lépését megelőzően indult birtokvédelmi eljárásokban hozott jogerős határozatok végrehajtási eljárásában, mivel a Ket. az AB határozatban foglaltak okán nem alkalmazható, a R. pedig csak a hatálybalépését követően indult eljárásokban alkalmazható.

A kérdés felvetésén túl mást nem tehetünk, legfeljebb megállapíthatjuk a Legfelsőbb bírósághoz hasonlóan: a probléma nem jogértelmezési, hanem jogalkotási kérdés, ezért a jogalkotóra várnak még feladatok a jövőben.